

Den díkůvdání, Dušičky a s námi všichni svatí

V listopadu si nejčastěji zpívám hezkou francouzskou písničku v českém provedení, která má opakující se verš „lístek padá, lístek padá, po větru se dává v let“. Děj písničky je o cestování jakýchsi urozených dam, které si nechaly v La Rochelle vystavět loď, aby se dostaly do Levanty. Ale co v Levantě, a ještě k tomu v listopadu? V listopadu se jezdí na hřbitovy uklidit a ozdobit hroby našich předků. V listopadu se slouží mše za lidi, kteří by si to přáli, kdyby ještě byli naživu. V listopadu se zapalují svíčky a přemýšlí se o smrti, věčnosti a umírání.

Není to nic veselého ani oslavného. Řeklo by se – hurá do deprese...

A lístek padá a la rochellské krásné paní nastupují na loď.

Ve svých představách také nastupuji na skvostnou loď, která se jmenuje Internet, abych se dozvěděla nějaké optimistické zprávy ze zemí, kde se na přelomu podzimu a zimy méně truchlí, ale více slaví. Tak nejdříve do USA – kam jinam? Zde jsem se dozvěděla, že první Den díkůvdání slavili v Massachusetts roku 1621, tedy přesně v tom roce, kdy se u nás ve velkém popravovali čeští stavové. Inu, jiný kraj, jiný mrav. Na rozdíl od nás se americký svátek ujal natolik, že v r. 1863 jej Abraham Lincoln vyhlásil jako státní svátek, který má oslavovat i jednotu a semknutost amerického lidu.

Tak to by v tu dobu u nás za c.k. Rakouska Uherska asi nešlo. Myslím, že na to nebyla nálada.

Američané tak rádi vyjadřovali své díky, že prezidentu F.D. Rooseveltovi to nedalo, a v roce 1941 vyhlásil, aby v tom nebyl zmatek, že se bude Den díkůvdání slavit celostátně vždy čtvrtý listopadový čtvrtek. A zatím to tak zůstává.

V listopadu 1941 měla Evropa spoustu starostí s válkou a plné ruce práce s jejími následky. Řekla bych, že ani v tuto dobu pro zavedení svátku díkůvdání nebyla ta nejlepší atmosféra.

V USA se na Den díkůvdání peče obrovský krocán, v jehož dutině se skrývá několik kilo jakési podezřelé směsi, které říkají nádivka. To známe z amerických filmů. Málokdo ale ví, že se na tento mnohahodinový rituál hospodyňky těší, a již samo pečení je vlastně zábava. Sjede se celé příbuzenstvo (moji známí v Texasu kvůli tomu zakoupili menší vyřazený vojenský objekt, aby se vešli), které se pro ty šílené vzdálenosti opravdu vídá třeba jen jednou ročně. Lidé se baví, objímají, porcují krocana, vyprávějí si příběhy a hrají společenské hry. Také ale vzpomínají, na ty, kteří nemohli přijet, protože jim do toho něco vlezlo. Třeba vlastní smrt. Ti, kdo je měli a mají stále rádi, vzpomínají na všechno hezké, co mohli společně prožít. Mluvit o nepřítomných nebo zemřelých ošklivě, to je nevhodné a trapné. Takže raději trochu zvesela a i s díkem za to, co pro náš život znamenali. Je zvláštní, že na to, aby se v Americe takhle slavilo, museli přijít Indiáni začátkem 17. století někde v okolí dnešního Plymouthu.

Nezváni a neočekávaní se k nim tehdy přistěhovali úplně cizí sousedé z jakési Evropy, kteří s sebou přivezli spoustu podivných předmětů, nevhodných plodin, ale také nové nemoci a problémy. Bída těchto přistěhovalců byla tak nesmírná, že se jich Indiánům zželelo, a tak je postupně učili lovit ryby a pěstovat kukuřici, které se v tamějším podnebí dařilo a proto měli slušné výnosy. To evropští osadníci zkraje netušili a často byli kvůli své neschopnosti a pýše Indiánům na obtíž. Až jednou se všichni domluvili, že přiloží společně ruku k dílu a začali se přátelit. Evropané Indiánům vysvětlili, že za úrodu děkují křesťanskému Bohu, Indiáni poděkovali Manitouovi a nějakou dobu bylo všechno oukej. Škoda jen, že to tak nezůstalo. Aspoň že zůstal ten Den díkůvdání.

Nasedám na loď a odplouvám do Izraele, protože lístek padá a dává se po větru v let. Je to jako v románu Čokoláda. Když přijde ten správný vítr, je dobré zvednout kotvy a podívat se o kus dál.

Židovský národ má hned dva svátky Děkuvzdání, i když u nich se jmenují jinak. V květnu se slaví svátek Šavuót, což byl původně agrární svátek snopů. Děkuvzdáním za pšenici, olivy, fíky, a granátová jablka se Hospodinu projevovale vděčnost za obživu, ale později i za Tóru, která přinesla Zákon a smlouvu Boha s Vyvoleným národem. Domy se zdobí zemědělskými plodinami a hlavním rituálním pokrmem jsou mléčné výrobky a lahůdky. Svátek se v Izraeli slaví dva dny, mimo Izrael jeden den.

Druhý svátek oslavující úrodu, ale také přežití Izraelců v poušti, je Sukot. Slaví se sedm dní na začátku října. Samozřejmě je významný především děkuvzdáním nejen za Boží požehnání, ale i za osvobození Izraele z egyptského otroctví a za úrodu vinné révy. Po tuto dobu stojí v zahradách, ale i třeba na balkonech nebo v ulici před rodinným domem zvláštní stánky, které mají řídkou střechu z proutí, aby bylo vidět hvězdy – jako na poušti. Lidé v těchto stáncích, místo aby užívali pohodlí domova, přebývají, sedm dní slaví, zpívají, modlí se, radují se z dobrých pokrmů, ale i z chleba a míru. Stánky mají i připomínat sociální chudobu, ze které izraelský národ vzešel a měl by to mít na paměti, aby nezpychnul.

V Praze tyto stánky (suky) v ulicích Židovského města nenajdete, protože vandalové je ničili a házely do nich dělbuchy. To i potom nejveselejší děkuvzdání vezme poněkud za své.

Děti Izraele slaví, co se do nich vejde. Svátků, kdy si připomínají vděčnost za Boží přízeň je spousta, dokonce v kalendářním roce je několik Nových roků. Židé prostě svátky milují a umí si je užít. Má to ale háček – vždy před oslavami bývá půst spojený s pokáním. To proto, aby děti Izraele nepřerostly Hospodinu přes hlavu. Myslím si, že je to velmi moudré opatření.

Trochu ledabyle jsem proplula Jižní Amerikou, Dálným východem, Arktidou i Austrálií, i Afriku jsem obeplula jen tak halabala. Zajímala jsem se hlavně o to, je-li zač děkovat, a zdá se mi, že všechny národy světa našly svůj Den děkuvzdání i způsob, jak projevit vděčnost za dary, které jsme v životě dostali. Festivaly a karnevaly oslavující úrodu a všelijaká další požehnání, jsou součástí všech lidových tradic.

Lístek padá a já se vrátila do rodného přístavu. Přemýšlím, proč jsme my v té české kotlině na ten listopad tak zanevřeli? Prý je ponurý, ani zima, ani podzim, léto pryč a Vánoce zdaleka ještě nejsou. Tak z čeho se těšit?

Kdysi Zdeněk Svěrák zpíval v nějaké písničce – byla od Jaroslava Uhlíře - že máme pořád za co děkovat a být vděční. Myslím, že se tam zpívá o čisté posteli, prostřeném stole a teple. Já bych přidala tekoucí vodu a pár přátel, dobré knížky, hudbu a sličného vodícího psa. A když se opravdu upřímně a objektivně zamyslím, seznavám, že by celý článek mohl být jen o tom, co dostávám, co užívám, z čeho můžu mít radost.

Moje výlety lodí mne inspirovaly k zavedení zcela nové oslavy, která se klidně může slavit v určený čtvrtý listopadový čtvrtek nebo se může přesunout na neděli, připojit k Dušičkám, Všem Svatým a nebo k obvyklým svátkům, které najdeme v kalendáři. Osobně se domnívám, že listopadová slavení by měla být hojná, protože dny jsou krátké a lidé trdomyslní.

Na Den děkuvzdání jsem si nepřivstala, jakkoliv jsem svolala naši rodinu na společnou oslavu. Mám-li za něco být vděčná, je to i dobrý spánek, který si v tak slavný den nenechám ukrást. V ledničce jsem měla připraveno krutí maso v marinádě ze zelné šťávy a červené papriky. Bude to krutí segedín, prostě Delikatesa! Recept určitě najdete na stránkách časopisu Ema.

Vaření oběda mi zabralo asi hodinu, protože leccos se dá nachystat den předem.

Rodina se sešla, po znamenité segedínské krůtě někdo přečetl vtipnou povídku o nepovedeném krocanovi, ale povedeném svátku Děkuvzdání, samozřejmě z prostředí amerického Středozápadu. Pak jsme měli zcela český dezert, který se jmenuje cheesecake, a znamenitou kávu, nejspíš brazilskou. Dětem jsme pustili pohádku, aby byl chvilku klid na povídání. Nakonec přišel zlatý hřeb oslavy, který jsem osobně vymyslela. Zadáni bylo – přineste jednu věc, která ve vás vzbudí vděčnost za něco krásného, co jste letos prožili do dnešního dne.

Na stole se objevily:

nové drahé brýle, mušlička, fotka kotěte, které někdo dostal k narozeninám, účet od zubaře, který zachránil babičce tři zuby, malá Barborka chtěla přinést bazének, ve kterém strávila většinu léta, ale nakonec se spokojila s jeho obrázkem, já položila na stůl instalační cedéčko se softwarem, který mi umožňuje číst a psát.

Manžel 21 barevných balónků, každý měl cedulku se jménem některého rodinného příslušníka a byl ozdoben velkým smajlíkem, snacha dala na stůl rámeček s papírovou fotokopii tříměsíčního mrňouska, který si hová v jejím bříšku. Synovec přinesl kousek skály, ze které sice spadl, ale byl dobře jištěn. Neteř dala – ač nerada – na stůl prstýnek (od koho asi?). A každý řekl příběh, který k té přinesené věci patřil. A každý řekl, že se máme nádherně, a i když jsme někdy chmurní, nenaložení a protivní, ta segedínská krůta a spousta svíček nám udělaly tak dobrou náladu, že je opravdu za co děkovat. Tak jsme ten Den děkuvzdání oslavili jak se sluší a patří.

Jen desetiletý Filípek plakal, protože nemohl najít „tu věc“, která měla děkuvzdání důstojně a náležitě prezentovat. Když se obouval a hledal pod lavičkou v předsíni boty, ozval se vítězoslavný výkřik: „Už ji mám“ a následovala zvednutá ruka s plechovkou sladké kukuřice, kterou má Filípek moc rád. Já taky stejně jako většina nás, kteří jsme se dnes sešli.

Tak přece pozdrav od Indiánů! I za tu kukuřici jsme vyjádřili svůj dík a vděčnost, čímž jsme kruh uzavřeli. Nemuseli jsme cestovat až do Massachusetts. abychom si radost ze Dne děkuvzdání pořádně užili.

A lístek padá, lístek padá, a po větru se dává v let...

Delicie Nerková, 2015